

---

als een rode draad door Aalders' geschiedenis van de faculteit heen.

Het was Bavinck die na de vereniging van afgescheidenen en dolerenden in 1892 een sleutelrol zou spelen bij verschillende pogingen, die de synode zou ondernemen om tot één predikantenopleiding te komen. Alle denkbare variaties passeerden daarbij de revue: de wetenschap in Amsterdam en een *seminarium* in Kampen, overplaatsing van de ambtsopleiding naar Kampen, twee opleidingen, maar met dubbelbenoemingen, maar steeds weer kwam de synode er niet uit, en bleven er twee opleidingen. Er waren ook wel veel pijnpunten: Kampen was aanvankelijk beter geoutilleerd en ervarener dan de magere faculteit van de vu, maar de vu vond Kampen 'seminaristisch'. Dat de vu probeerde, achter de rug van Kampen om, Bavinck naar Amsterdam te krijgen maakte het er niet beter op. De Amsterdamse faculteit hechtte bovendien zeer aan zijn onafhankelijke positie, gesteund door Abraham Kuypers opvatting dat de theologie zich bezig moest houden met de kerk als organisme – wat veel breder was dan de kerk als instituut. Het bestaan van de vu-faculteit zette Kampen wel extra aan tot verwetenschappelijking: het kandidaatsexamen werd losgemaakt van het praeparatoir examen, en de mogelijkheden werden onderzocht om van School een Hogeschool te worden. Ook de studenten werden, aldus De Graaf en Van Klinken, minder bevindelijk en streefden naar professionaliteit. Dat zou Kampen merken. Want wat Bavinck betrof mocht het allemaal niet baten, en toen in 1902 alweer een voorstel van hem niet door de synode kwam vertrok hij naar Amsterdam, waar hij wetenschappelijk meer armslag vond. Hij nam bijna de helft van de Kamper studenten mee.

De spanningen tussen de vu en Kampen, die pas met de erkenning van het Kamper kandidaatsexamen door de vu in 1914 zouden verminderen, zijn volgens Aalders te wijten aan het verschil tussen Afgescheidenen, met hun door de Nadere Reformatie beïnvloede beroep op persoonlijke ervaring, en de meer institutioneel en organisatorisch denkende Dolerenden (Aalders p. 87-91). In geen van de besproken boeken wordt echter het cultuurverschil geproblematiseerd tussen een faculteit die zich zoveel mogelijk onafhankelijk van de kerk wil opstellen, en een 'school der kerken', die geen andere taak heeft dan een ambtsopleiding, en zich nauw aan de kerk gebonden weet. Toch bieden

Aalders en De Graaf/Van Klinken hier stof te over. En de relevantie van de problematiek is, blijkens de ontwikkelingen van de laatste decennia zowel aan de protestantse als aan de rooms-katholieke theologische opleidingen, bepaald niet minder om. Een tegenbeweging tegen een wetenschappelijk onafhankelijke positie van de theologische opleidingen in de richting van seminaria in allerlei variaties lijkt heden ten dage volop gaande.

Een eigen theologische positie wist Kampen niet te ontwikkelen, zo zagen wij boven. Voor de vu gold hetzelfde. Ondanks een eindelijk sterke bezetting in de eerste decennia van de twintigste eeuw (met H.H. Kuypers, Bavinck en de semiticus C. van Gelderen) bleef de theologie maar in de steigers staan, geplaagd als zij werd door de crisis in de cultuur en de kritiek van de gereformeerde jongeren (Aalders, p. 107). Schrift, Schriftgezag en Schriftkritiek speelde in deze decennia een hoofdrol, met daarmee verbonden de orthodoxie op een goede tweede plaats. Het culmineerde allemaal in de affaire-Geelkerken en de besluiten van de synode van Assen in 1926, die als een dreigende wolk boven de theologiebeoefening bleven hangen. Zowel Kampen als Amsterdam schaarden zich achter de Asser besluiten – maar Amsterdam handhaafde wel vier docenten – overigens verbonden aan andere faculteiten dan de theologische – die met Geelkerken meegingen.

Kuypers had indertijd de toon gezet, stellend dat 'hetgeen in de Heilige Schriftuuren staat, zonder eenige twijfeling geloofd moet worden, OMDAT HET ERIN STAAT.' In Kampen kon men daar wellicht nog mee uit de voeten, maar aan een universiteit leverde dat een chronische spanning op met de vorderingen van de natuurwetenschappen en met name de biologie. De ontwikkeling van de spanningsveld wordt door Van Deursen in de loop van zijn geschiedenis stap voor stap gevolgd, waarbij het aan de dogmatici en exegeten was om openingen te bieden. Bavinck wilde wel. Hij vond dat de exegese van het scheppingsverhaal aan vernieuwing toe was. 'Heel vaak landde Bavinck slechts door een noodsprong op het gereformeerde erf' oordeelt Van Deursen zelfs (p. 98). Bavinck werd op het matje geroepen omdat hij de studenten te weinig dogmatiek bijbracht. 'Bavinck werd geacht zijn studenten te behoeden voor afdwaling. En dat deed hij naar het oordeel van deputaten te weinig. Dat